

Resa med Medicinare för Kuba hösten 2018

En kväll i november 2018 samlades vi en bit utanför Havannas centrum i en casa particular (ung. familjehotell), en grupp på 17 personer som under två veckor skulle studera Kubas hälso- och sjukvård på en resa arrangerad av nätverket Medicinare för Kuba. En blandad grupp med läkare, psykologer, undersköterskor, fysioterapeuter, hälsovetare, läkarstuderande, lärarstuderande, kostvetare och sjukvårdstolkar.

Programmet har vid varje medicinarresa vissa stående punkter, förutom de givna besöken på polikliniker och sjukhus och hos familjeläkare. *Organopónico* (stadsjordbruk), ELAM (läkarutbildning), ögonsjukhus och äldreomsorg är måsten på varje resa.

Det är också viktigt att inte bara vara i Havanna utan att åka ut en bit i landet för att se att sjukvården fungerar likadant i hela landet.

Första dagen fick vi en introduktion till Kubas hälso- och sjukvårdssystem. Man lägger stor vikt vid det förebyggande arbetet då det sparar både lidande (genom att förhindra insjuknande), och pengar.

Sjukvårdssystemet har, precis som i Sverige, olika nivåer. Basen är familjeläkaren med sin mottagning som servar 120-130 familjer. Läkaren bor vid mottagningen och känner på så sätt väl till sitt område och de som bor där.

Alla familjer/personer får hembesök av husläkaren minst en gång om året, oftare om man har någon kronisk sjukdom som t.ex. diabetes. Vid besöket kontrolleras blodtryck, andning och vikt, och man informerar om förebyggande åtgärder som att inte låta vätska stå för länge då det finns risk att denguemyggan lägger sina ägg där.

De vanligaste sjukdomarna i Kuba är ungefär samma som i Sverige: Hjärt-kärlsjukdomar, diabetes och cancer.

Nästa nivå efter familjeläkaren, är poliklinikerna som motsvarar ungefär våra vårdcentraler, men där man också har röntgen- och laboratorieutrustning, samt specialister inom olika områden. Polikliniken och familjeläkaren har ett nära sam-

arbete. Familjeläkaren kan ta med eller remittera en patient till polikliniken, och läkare från polikliniken kommer med viss regelbundenhet ut till familjeläkarmottagningen.

På den högsta nivån ligger sjukhus, universitetssjukhus och specialistmottagningar som är utspridda över hela Kuba.

Här pågår mycket forskning. Trots sina begränsade resurser har Kuba gjort stora framsteg när det gäller framställning av nya behandlingar. Till exempel har man tillverkat ett läkemedel, Heberprot-P, som påskyndar läkningen av fotsår orsakade av diabetes, samt ett som förlänger överlevnaden vid lungcancer, CimaVax.

All sjukvård i Kuba är kostnadsfri för medborgarna, men här och var kan man se affischer med text som lyder ungefär: Sjukvården är gratis, men den kostar. Och så en uppräkningslista av vad olika behandlingar och undersökningar kostar. Stämmer till eftertanke.

Första dagen besökte vi också ett barnsjukhus, Borrás Marfan, och därefter ELAM, Escuela Latinoamericana de Medicina, den internationella läkarutbildningen. Här utbildas ungdomar från hela världen, främst Latinamerika, Afrika, Asien och Mellanöstern, till läkare. De som inte har spanska som modersmål får ett par månaders utbildning i språket innan.

Utbildningen, inklusive kost och logi, är kostnadsfri. Det enda som kostar är resan till och från hemlandet (som i de flesta fall bekostas av respektive regering). Kravet för att man ska få gå utbildningen är att

man sedan arbetar i samma anda som man blivit utbildad. Alltså att man arbetar för folket i sitt hemland och inte i t.ex. USA med skönhetsoperationer.

Under resans gång fick vi förstås besöka både familjeläkarmottagningar och polikliniker. Det som slår en vid dessa besök är hur mycket de kan göra med de begränsade resurser de har. Patientjournaler förs på papper och man har i stort sett ingen engångsutrustning. Där vi i Sverige använder plast använder man i Kuba metall som går att rengöra och desinfektera och därmed återanvända.

Och man möter sådan värme och medmänsklighet överallt i sjukvården – inga begränsade resurser när det gäller omtanke, kramar, skratt och beröring.

På Världsaids-dagen den första december, gjorde vi ett besök på ett center för hälsoprevention och fick höra om Kubas arbete mot AIDS, men även andra sexuellt överförbara sjukdomar. Man går t.ex. ut på klubbar och discon och informerar om prevention och delar ut gratis kondomer.

Alla som ingår i någon riskgrupp (t.ex. säljer sex) får testa sig och uppmuntras att göra det. Det här var ett mycket informativt och uppskattat besök, även om en del av oss tyckte att det var lite generande att få kondomer tillsammans med informationsmaterialet. Några meningar från dessa broschyrer håller sig kvar i minnet. I fri översättning: »Homofili är inte farligt, men homofobi är det. Den farligaste sjukdomen är intoleransen.»